

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การมีส่วนร่วมสนับสนุนชุมชนเมืองของกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจนอกระบบในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร :
กรณีศึกษา หาบเร่-แผงลอยในเขตปทุมวัน บางรัก
ราชเทวีและพญาไท

นักศึกษา

นางสาววิชญญา บำรุงชล

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร. นพดล สหชัยเสรี

ระดับการศึกษา

การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.

2541

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของหาบเร่-แผงลอยที่อยู่ในเขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตราชเทวีและเขตพญาไท อันเป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นบริเวณที่จะสามารถพบหาบเร่-แผงลอยได้เป็นจำนวนมาก วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทางสังคม-เศรษฐกิจของผู้ที่ประกอบอาชีพหาบเร่-แผงลอย 2) ศึกษา พฤติกรรม ทักษะคติและผลกระทบของหาบเร่-แผงลอยที่มีต่อชุมชนเมือง 3) ศึกษาบทบาทของหาบเร่-แผงลอยที่มีต่อชุมชนเมือง

วิธีดำเนินการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยการสอบถามจากแบบสอบถามที่ได้ทำการเตรียมไว้ล่วงหน้า โดยจะทำการสอบถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ค้าหาบเร่-แผงลอย, ผู้ให้บริการและเจ้าของบ้านหรือร้านค้า ซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะประชากร พฤติกรรมและทัศนคติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / FW นอกจากนั้นได้ใช้วิธีสังเกตการณ์ แผนที่ ตลอดจนเอกสารจากหน่วยงานราชการ เพื่อใช้ในการอ้างอิงข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา อันได้แก่ลักษณะการกระจายตัวของหาบเร่-แผงลอย, จำนวนผู้ค้าหาบเร่-แผงลอยและการใช้ที่ดินของพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ค้าหาบเร่-แผงลอยในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงแค่ระดับประถมและจะเป็นผู้ที่อพยพมาจากต่างจังหวัด เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ค้าหาบเร่-แผงลอยส่วนใหญ่จะมีรายได้และรายจ่ายต่อวันในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน สำหรับเหตุผลส่วนใหญ่ที่ผู้ค้าหาบเร่-แผงลอยเลือกเข้ามาทำการค้าในพื้นที่ศึกษาคือ การเป็นย่านธุรกิจและใกล้บ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ค้าหาบเร่-แผงลอยส่วนใหญ่ยังไม่มีความพึงพอใจในพื้นที่ทำการค้าในปัจจุบัน โดยต้องการให้ปรับปรุงในเรื่องของ การหาที่ขายที่แน่นอนและการจัดระเบียบการขาย

ในส่วนของผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการหาบเร่-แผงลอยจะมีทุกอาชีพ และทุกระดับการศึกษา โดยผู้ใช้บริการที่มีรายได้น้อยจะมีสัดส่วนความถี่ในการใช้บริการมากกว่าผู้ใช้บริการที่มีรายได้มากกว่า สำหรับสาเหตุที่ผู้ใช้บริการหาบเร่-แผงลอยส่วนมากเป็นเพราะ เป็นทางผ่าน, ใกล้ที่ทำงานและราคาถูก ปัญหาที่ผู้ใช้บริการได้รับจากหาบเร่-แผงลอย จะเป็นในเรื่องของการกีดขวางทางเท้า, ความไม่เป็นระเบียบและการทำให้พื้นที่สกปรก เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ใช้บริการส่วนมากต้องการให้มีหาบเร่-แผงลอยอยู่ต่อไป แต่ควรปรับปรุงในเรื่องของ การจัดระเบียบการขายและการหาที่ขายที่แน่นอน

ในส่วนของผู้เจ้าของบ้านหรือร้านค้า พบว่าผู้ที่อนุญาตให้หาบเร่-แผงลอยเข้ามาตั้งส่วนใหญ่มักจะเป็นเจ้าของบ้านหรือร้านค้าเอง และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่จะให้มีหาบเร่-แผงลอยเข้ามาตั้ง สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจะเป็นในเรื่องของการทำให้พื้นที่ทำการค้าสกปรกเป็นส่วนใหญ่

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า อาชีพหาบเร่-แผงลอยมีส่วนช่วยรองรับแรงกดดันจากชนบท และเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถทำงานในอาชีพอื่น ๆ ได้เนื่องจากขาดความรู้และเงินทุน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการว่างงานให้ลดน้อยลงได้ อีกทั้งยังมีบทบาทในการช่วยกระจายสินค้าราคาถูกไปยังผู้บริโภคทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำ ทำให้ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำสามารถดำรงชีวิตอยู่ภายในชุมชนเมืองได้

จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการหาข้อเสนอนะและแนวทางที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและการจัดระเบียบหาบเร่-แผงลอยที่เหมาะสมต่อไป